משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר מועד

רמב"ם על משנה חגיגה

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה חגיגה

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-חגיגה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
פרק ג 9
משנה א 9
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ז 13
משנה ח 13

פרק א

משנה א

הכל חייבין בראיה חוץ מחרש שוטה וקטן וכו':

ראייה היא מה שאמר הש"י יראה כל זכורך. ולפיכך זו המצוה אין חייבות בה נשים וטומטום ואנדרוגינוס. ואמר את פני האדון ה' מי שאין לו אלא אדון אחד יצא עבד ולפיכך העבדים פטורין. ואמר שלש רגלים אע"פ שרגל הוא המועד אבל לפי מה שאמר רגלים ולא אמר פעמים כמו שאמר במקום אחר ובאה הקבלה שהוא רומז שזו המצוה אינה חובה על מי שאינו יכול ללכת ברגליו ולפיכך יצא זקן וחגר וחולה. ועוד אמר לראות את פני ה' אלהיך ולפיכך אינו חובה אלא על מי שהוא רואה יצא סומא. ואמר במצות הקהל למען ישמעו ולמען ילמדו ולמדנו מזו הראייה שהיא בשנה השביעית לכל ראייה שאינה חובה על השוטה לפי שאינו למד. ולא על חרש לפי שאינו שומע. ואם חלתה רגלו אחת או עינו אחת או אזנו אחת אינו חייב בראייה לאמרו רגלים. ואמר בהקהל באזניהם ואמר לראות שתהא הראייה שלימה. ואמרו הכל חייבין בראייה להביא מי שחציו עבד וחציו בן חורין. וכבר הודעתיך כי חזר מזה הדעת והדין אצלנו שלא נניח אדם חציו עבד וחציו בן חורין שלא יגמור פדיונו:

משנה ב

ב"ש אומרים הראייה שתי כסף והחגיגה וכו':

אמר ה' לא יראה את פני ה' ריקם רוצה לומר שיביא קרבן עולה בידו כשיעלה לחג ואלו העולות הם הנקראות עולות ראייה ונקראות ג"כ ראייה בחסרון מלת עולה. ואין לה שיעור למעלה בריבוי למה שאמר השם איש כמתנת ידו אבל אין ראוי להיות פחות מעולה במעה כסף והוא משקל ששה עשר שעורות מכסף. והחגיגה הוא מה שאמר השם וחגותם אותו חג לה' רוצה בזה שיביא קרבן שלמים ואלו השלמים נקראין חגיגה וג"כ אין להם קצבה ולא שיעור למעלה ואין ראוי שיהיו פחות משתי כסף והם שתים ושלשים שעורות מכסף. וב"ש אומרים כי העולה צריך שתהיה מדמים יותר לפי שהיא כולה להשם. וב"ה אומרים כי שלמים יהיו הדמים שלהם יותר לפי שיש בהם חלק לשם וחלק לבעלים וחלק לכהנים ואלו הראיות והתשובות וטענות יקצר המקום הזה מלהגידם. ודע כי המצות שחייבין בהן ישראל ברגל שלשה והם הראייה והיא קרבן עולה וחגיגה והיא שלמים כמו שבארנו. והשמחה והיא ג"כ שלמים. ונקראין שלמי

שמחה ואין להם גדר ולא שיעור ידוע והן חובה על הנשים ועל האנשים ועליהן אומר נשים חייבות בשמחה ולשון התורה וזבחת שלמים וגו' ושמחת לפני ה' אלהיך וזכור זה:

משנה ג

עולות במועד באות מן החולין והשלמים וכו':

כבר שיערו זו המשנה ופירשוה כך. עולות נדרים ונדבות במועד באות. ביו"ט אינן באות. ועולות ראייה באה ואפי' ביום טוב. וכשהיא באה אינה באה אלא מן החולין. ושלמי שמחה באין אף מן המעשר. ורוצה בזה המעשר מעות מעשר שני. וכבר בארנו שלמי שמחה. ומה שאומרים בית הלל מן המעשר רוצה בו שהוא מותר להביא שלמי חגיגה ממעות מעשר שני ובתנאי שיביא אכילה ראשונה מן החולין לפי שכבר בארנו כי חגיגה חובה. והעיקר אצלנו כי כל דבר שהיא חובה אינה באה אלא מן החולין. ומה שפרט יום טוב הראשון של פסח להודיעך כי חגיגת ארבעה עשר אינה חובה כמו שבארנו בפסחים ולפיכך אינו מדבר אלא בחגיגת יום טוב הראשון. ודע כי בשאר ימות החג אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה ולא נתיר זה ביום טוב גזרה שמא יעשר ביום טוב וזה אינו מותר לפי שצריך שירשום המעשר בסיקרא כמו שיתבאר בבכורות וזה אינו מותר ביום טוב:

משנה ד

ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות וכו':

ידי חובתן פירוש חובת שמחה והוא מאמר השם יתברך ושמחת בחגך. ובאלו יוצאים ידי חובתן בשלמי שמחה אבל חובת ראייה וחובת חגיגה אינה באה אלא מן החולין כמו שבארנו. ואין יוצאין ידי חובתן משלמי שמחה בעופות ומנחות כי העיקר אין שמחה אלא בבשר:

משנה ה

מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מועטים וכו':

כל זה מבואר וכבר קדמו לך עיקריו:

משנה ו

מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג חוגג וכו':

רוצה באמרו חג ולא חג הקרבת העולה והשלמים שהוא חייב בהן כמו שבארנו. ודע כי חג השבועות אע"פ שהוא יום אחד יש לו תשלומין כל שבעה לאמרו בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות ובאה הקבלה מה חג המצות יש לו תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לו תשלומין כל שבעה:

משנה ז

רבי שמעון בן מנסיא אומר איזהו מעוות וכו':

היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו וכו':

אמרו הן הן אינו ספור לזרז אבל הוא מחוסר וי"ו הדיבוק ושיעורו הן והן גופי תורה רוצה לומר המצות הבאות בהן:

פרק ב

משנה א

אין דורשין בעריות בשלשה וכו':

אומר שאסור לדרוש בסתרי עריות אע"כ הם השומעין פחות משלשה והטעם שלא יתעסק האחד להקשות על הרב והשנים להקשות זה עם זה ויטרדו מחשבתם ולא יבינו המשפט הישר בסתרי עריות. ומרוב תאות בני אדם בזה הענין יורו היתר לעצמן כשיפול ביניהן ספק מה ששמעו מן הרב והולכין להקל. ואמרו לא במעשה בראשית בשנים כל שכן אם הם יותר ואמרו כי שאל נא לימים ראשונים יחיד שואל ואין שנים שואלין והטעם כבר זכרנוהו בפתיחת דברינו בזה החבור. והוא כי ההמון אינם יכולים להבין אותן הענינים ואינם מתלמדין אלא מאחד לאחד בקבלה כי מעט מזעיר הוא מה שישכילו מהם ההמון וכשישמעם הסכל תשתבש אמונתו ויחשוב שהם סותרין האמת והוא האמת והנכון. ומעשה מרכבה אין דורשיין בו כלל אפילו ליחיד אלא א"כ היה כמו שאמרו חכם ומבין מדעתו. והוא שיתעורר מעצמו ויבין הכוונה מעצמו ולא יהיה צריך לפירוש אלא שרומזין לו הרמזים והוא סובר בהן סברתו ושקול דעתו. וזה ענין אמרם מוסרים לו ראשי פרקים לפי שיש שם ענינים הרבה יתצירו בנפשות השלמים מבני אדם ואם פירש אותם אדם בלשונו ודמם בדמיונות יתקשו ויצאו מן הכוונה. ושמע ממני מה שנתבאר לי לפי מחשבתי ממה שראיתי מדברי החכמים. והוא שהם מבינים במעשה בראשית החכמה הטבעית וההעמקה בהתחלות המציאות. ורוצים במעשה מרכבה חכמת אלהית שהוא הדבור בכל המציאות ובמציאות הבורא בידיעתו ותאריו וחיוב כל הנמצאים ממנו והמלאכים והנפש והשכל הדבק באדם ומה שיהיה אחר המיתה ולפי שגדלו אלו החכמות השתים הטבעית והאלהית וראוי להם להיותם גדולות ומנעו מללמדם כשאר החכמות הלמודיות. ונודע כי כל אדם בטבעו משתוקק לכל החכמות כולם בין יהיה טפש או חכם והאדם על כל פנים מחשב באלו השתי חכמות בתחילת מחשבתו וישליט מחשבתו עליהם בלי התחלות ובלי מדרגות בחכמות מנע זה ללמדם

והזהיר עליו ואמר להפחיד אותו המשליט דעתו בהתחלות מבלי הקדמות כמו שבארנו כל המסתכל בארבעה דברים וכו'. ואמר להכניע המשליט שכלו ומחשבתו בדברים האלהיים בדמיונו המופשט בלי התחלה בחכמות: כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו כאילו לא בא לעולם פירוש כי העדרו מן האנושית *) והיותו כשאר בעלי חיים טוב למציאות ממציאות אדם מפני שמבקש לדעת הדבר חוץ מדרכו ועל מה שאינו בטבעו כי לא ידמה מה למעלה ומה למטה אלא אויל בצורת הנמצאים וכשירצה האדם הערום מן החכמה לחשוב עד שידע מה שעל השמים ומתחת לארץ בדמיונו הנפסד שהוא מדמה אותם כמו בית ועלייה וכמו כן מה שהיה קודם שנבראו השמים ומה שיהיה אחר שיפסדו השמים תוציא אותו זו המחשבה אל השגעון ותמהון הלבב. וענין זו המלה המפוארה וזה בעזר האלהי. באמרם כל שלא חס על כבוד קונו רוצה בו מי שלא יחוס ויחמול על שכלו כי השכל הוא כבוד השם ושאינו יודע שיעור זה הדבר שניתן לו נשתלח עם תאותו ונמשל כבהמות. וכן אמרו מי שלא חס על כבוד קונו זה בהעובר עבירה בסתר. ואמרו במקום אחר אין המנאפין מנאפין עד שתכנס בהן רוח שטות וזה אמת כי בעת התאוה איזו תאוה שתהיה אין השכל שלם. ומה שהביא זה הענין בזה המקום היה למה שאמר במה שקדם הן הן גופי תורה. וכן מנעו בגמרא ללמדם בפרהסיא והזהירו על זה מאד ויעצו שילמדם האדם בינו לבין עצמו ולא יגלם לזולתו וסמכו זה למאמר שלמה שאמר בזה הענין על דרך משל דבש וחלב תחת לשונך:

משנה ב

יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך וכו':

אמרו יצא מנחם רצה לומר יצא מבית המדרש לעבודת המלך ולא שמענו לו דעת בסמיכה ביום טוב. ופסק ההלכה מביאין עולות ראייה ושלמי חגיגה ביו"ט וסומכין עליהן:

משנה ג

ב"ש אומרים מביאין שלמים ואין סומכין וכו':

כבר פירשנו בפרק שני ממסכת ביצה זו ההלכה ופירשנו כי מחלוקתם היא בעולות ראייה ושלמי חגיגה אבל נדר ונדבה אין קריבין ביום טוב. ואסרו בית שמאי הסמיכה לפי שהוא משתמש בבעלי חיים ומייגע עצמו גם כן בסמיכה כי סמיכה בכל כחו בעינן:

משנה ד

עצרת שהל להיות בערב שבת וכו':

כבר קדם לך כי חג השבועות יש לו תשלומין כל שבעה וידעת דעת ב"ש שאין מביאין

עולות ביו"ט ולפיכך כשחל עצרת ערב שבת מביאין עולות ראייה לאחר שבת והוא יהיה יום טבוח. וב"ה אומרים שלא יהיה יום טבוח אלא בערב שבת עצמו יביאו עולות ראייה כמו שקדם לך מדעתם. ומה ששנה מחלוקתם כדי שלא תאמר ב"ש מודים לבית הלל בעצרת שחל ערב שבת שמביאין עולות ביו"ט כיון שאינן יכולין להקריבן למחר לפי שהוא שבת. וב"ה ג"כ אינם מודים לבית שמאי ואפילו במה שקדם אע"פ שאפשר להקריב עולות ממחרת יו"ט. אותן שאינן מאמינים בתורה שבעל פה מאמינים כי עצרת לא תחול לעולם אלא אחר שבת שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת והפסוק קרא יום טוב שבת כמו שקרא כולם שבתות השם:

משנה ה

נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה וכו':

אמר שאסור לו לאדם שיאכל לחם ואפילו חולין עד שיטול ידיו וכמו כן חייב ליטול ידיו לתרומה ולמעשר בין לפת בין לפירות. וכשנגע לתרומה בלי נטילת ידים פוסלה אפילו אינו ודאי שידיו טמאות כמו שיתבאר במסכת טהרות. ובשר קדש או לחם קדש מטביל ידיו ואז יגע בהם. ועוד יתבאר בתחלת מקואות שיעור המים ומראיהן שראוי להיות בהם טבילת ידים וחטאות הנזכר בכאן היא פרה אדומה שאמר השם בה חטאת היא ונתן לאפרה מעלה יתירה על הקדש ועוד יתבאר הטעם במסכת פרה. וכשנטמאו ידיו אין לו לטהר בשום דבר מדברי אפר פרה עד שיטבול במי מקוה ולא יטביל ידיו בלבד כמו שהוא עושה לזולתו מן הדברים הצריכין לטהרה והדברים המטמאין הידים בלבד כשנגעו בהן אבל לא כל הגוף הם אוכלין טמאין ומשקין טמאין והדומה להם מטומאות קלות כמו שיתבאר במסכת טהרות ופרה וידים:

משנה ו

הטובל לחולין הוחזק לחולין אסור למעשר וכו':

כשטבל אדם ונתכוין בזו הטבילה לאכילת חולין ונשאר על אותה טהרה אסור לו לאכול מעשר על אותה טבילה עד שיטבול פעם שנית ויחשוב שהוא טובל למעשר בזו הטבילה וכן כולם על כל פנים צריך כוונה לאותו דבר שהוא טובל לו וכשטבל סתם ולא כוון לשום דבר לא למעשר ולא לזולתו כאילו לא טבל ואינו אוכל באותה טבילה אלא חולין בלבד:

משנה ז

בגדי עם הארץ מרסס לפרושין בגדי פרושין וכו':

פרושים הם אוכלי חולין בטהרה ונזהרין מן הטומאות כולן תמיד וכמו כן שומרין מאכליהן ומשתיהן כדי שיהיו טהורין. וענין מדרס לפרושים כי הם כשהיו נוגעים

בבגדיהם נטמאו כאילו נגעו במדרס הזב וצריכין טבילה. וכבר אמרו כי זו המשנה חסר ממנה מעלה אחת וכי סדר אלו המעלות כולן כן. בגדי עם הארץ מדרס לפרושים בגדי פרושים מדרס לאוכלי מעשר בגדי אוכלי מעשר מדרס לאוכלי תרומה בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש בגדי קדש מדרס לחטאת. ומאמרם ר' יוחנן בן גודגדא היה אוכל וכו': תדע שחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו לפי שכבר אמרנו בגדי קדש מדרס לחטאת ואמר בזה שהיה אוכל חולין שנעשו על טהרת הקדש מטפחתו מדרס לחטאת. וכבר נתבאר בסוף נדה כי זאת המשנה ראשונה ושהם חזרו לומר כי חולין שנעשו על טהרת הקדש אינן כקדש בכל הדברים אבל במקצתן. ועוד יתבאר כל זה במקומות מסדר טהרות. ועוד ימנה בפ' שלאחר זה דברים יתירים בטהרת הקדש על התרומה ואמרו בהן אחד עשר מעלות שנו כאן ששה ראשונות בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש אחרונות לקדש אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש. ולא יתערב לך אוכל חולין בטהרה עם אוכל על טהרת הקדש כי אוכל חולין בטהרה ישמור מכל דבר שיטמא החולין כדי שיהיו אותם החולין טהורים. ואוכל על טהרת הקדש ישמור מכל מה שיטמא הקדש וישים אותן חולין כאילו הם בשר חטאת או אשם ועוד יתבאר זה במסכת טהרות ומיני הטומאות שהן מטמאות החולין והמטמאות התרומה והמטמאות הקדש ושם יתבארו אלו ההלכות כולם באר היטב לגמרי:

פרק ג

משנה א

חומר בקודש מבתרומה שמטבילין כלי וכו':

מטבילין כלים בתוך כלים ענייני שנמלא קופה טהורה בדרך משל מכלים ונטבלם במקוה ולא נעשה כן בכלים שנרצה להשתמש בהם בקדש כי מפני מעלת הקדש נחשוב שאותה קופה חוצצת בפני הכלים אע"פ שהמים נכנסים שם. וענין אחוריים ותוך דין אחוריים ותוך לא שנשים אחורי הכלי כתוכן והוא כי כשנטמא אחורי הכלי במשקין טמאין אינו מטמא הדבר שבתוכו אם היא תרומה אבל אם היא קדש מטמא מה שבתוכו והיו עושין בכליהן בעובי הכלי מקום שמכניס בו האצבע כדי לשום שם האצבע בעת השתייה ולא יצטרכו להכניס היד בכלי והוא הנקרא בית הצביטה ואם נטמא אחורי הכלי במשקין טמאין לא נטמאה בית צביטתו לתרומה ונטמא לקדש ועוד יתבאר לך אלו העקרים כולם במסכת כלים ובמסכת טהרות. ואמרו הנושא את המדרס הוא נושא את התרומה רוצה לומר שהוא נושא תרומה ובגד שנטמא במדרס הזב ביחד והוא שישים

שניהם בלוח וירים אותם ואסור לעשות כן בקדש. ואמר מנגב ומטביל רוצה לומר שינגב הכלי שמא תהיה עליו שמנונית ותמנע המים מלהכנס. ואמר ובתרומה קושר ואח"כ מטביל הוא רשות שנתן לו שיכול להטביל הכלים והם קשורים קצתם בקצתם כמו המטות ודומיהן:

משנה ב

כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה וכו':

ואפילו היה העושה אותן תלמיד חכם על כל פנים צריכים טבילה ואינן צריכין הערב שמש וזה לקדש. ורוצה באמרו הכלי מצרף מה שיש בתוכו כי כשיש כלי מלא מככרות ודומיהן ונגע טבול יום או מי שהוא במעלתו מטומאתו בככר אחד מהם לא פסל אלא מה שנגע בה בלבד בתרומה אבל בקודש מטמא הכל. וסמכו זה לאמרו כף אחת עשרה זהב הכתוב עשה כל מה שבכף אחת. וכבר זכרנו שלישי ורביעי בפ"א מפסחים כל מה שצריך לו בזה המקום וכשנטמאה ידו בדברים המטמאין את הידים וכבר זכרנו מה הן במה שקדם ויהיה באותה היד הטמאה לחלוחית מיד נטמאת ידו השנית לקדש ואפילו שלא נגעה היד הטהורה בטמאה ואם אין בה לחלוחית לא תטמא היד השנית עד שתגע ביד הטמאה ואז תפסול אותה לקדש ועוד יתבארו כל אלו העקרים בשלימותן במקומות רבים מסדר טהרות וכשתרצה להיות כולל על ידיעת הטומאה והטהרה ולדקדק במשפטיהן תעיין בדברינו באותו הסדר בהשגחה גדולה מתחילתו ועד סופו ולא תקרא אותו קריאת העברה וקצור אלא קריאה השלמה ועיון אמיתי:

משנה ג

אוכלין אוכלים נגובים בידים מסואבות בתרומה וכו':

העיקר אצלנו חיבת הקודש מכשרתו ואין צריך הכשר וכיון שזה הוא העיקר האוכל אוכלין נגובין בידיו והן טמאין אין ספק שיטמאו ואין אנו צריכין בזה לדבר אבל דיבר בכאן אם לא נגען בידיו אלא במלקחים ודומיהן וזה גזירה שמא יאכל אח"כ שום דבר של משקה בידיו ויטמא אותו הקדש שבו כמו שנתבארו אותן העקרין במקומן. וזו הגזירה לא עשינו אותה בתרומה וכבר קדם לך בפסחים וזולתו דין אונן ומחוסר כפורים שהוא אסור לאכול בקדשים עד שיטבול כמו שבארנו לשם אבל לענין נגיעה מחוסר כפורים פוסל את הקדש כשנגע בו והאונן מותר ליגע בו כמו שיתבאר בשנים עשר מזבחים:

משנה ד

חומר בתרומה שביהודה נאמנין על טהרת וכו':

מה שייחד ארץ יהודה משאר א"י לפי ששאר הארץ מלבד ארץ יהודה היו שוכנין בה

העכו"ם ולא היו יכולין לטהר שום דבר ולשומרו ובעבורם חזרו כל הארצות כארצות העכו"ם ובארץ יהודה היו נאמנין בני אדם בכל השנה על יין ושמן של קדש שהוא טהור כשהיה אומר אדם זה היין טהור והוא לנסכים וזה השמן טהור והוא למנחות לגודל מעלת הקדש מי הוא זה שמלאו לבו לעבור על הדבר ולא שיקל בו ולא שיאמר טהור אלא על דבר שנתאמת אצלו טהרתו. ואינן נאמנין באמרם זה יין של תרומה טהורה אלא בשעת הגתות בלבד שבני אדם נזהרין כולן ומטהרין כליהן ועצמן כדי שיהיה מה שסוחטין מן הענבים טהור ויוציאו תרומה טהורה וכשעברה שעת הגיתות והבדים והוא עת הבציר נשתלחו בני אדם ופשעו בטהרה ומפני שהן מקילין בתרומה אין שומרים אותם שימור גמור ולפיכך אינן נאמנין ואם עברו הגתות והבדים והביא אחד מהן לכהן חבית של יין של תרומה בדעת שהיא תרומה טהורה לא יקח אותה ממנו אלא אם לקחו מדעתו שהיא תרומה פסולה כיון שהיא בספק. ואמרו אבל מניחה לגת הבאה רוצה לומר בעל החבית מניחה לגת הבאה ואז יתן אותה לכהן לפי שבאותה שעה הוא נאמן ואם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית של קדש הרי זה נאמן דכיון שהוא נאמן במקצתה ר"ל אותו רביעית של קדש. והעיקר נאמנין על טהרת יין ושמן של קדש כל ימות השנה נאמן בכולה שהיא טהורה. ואמרו כדי יין וכדי שמן המדומעות נאמנים עליהם אבאר לך פירושם. והוא כי המדומע כבר קדמו לך כללי משפטיו במסכת תרומות וביארנו כי הוא הדבר שנתערב בו התרומה שקרא אותה השם דמע. ובכאן רוצה בו שהם נאמנים באמרם אלו הקנקנים טהורים אף על פי שהוא קודם לגתות שבעים יום. ובירושלמי אמרו קודחין בהם את הדמע וענינו הקנקנים שמכניסים בהם המדומע. ולשון התוספתא קודם לגיתות שבעים יום נאמנים על הקדש ועל המדומע ועל הקנקן אבל לא על התרומה ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה. אבל הבבלי ביאר שאין נאמנים באמרם קנקן ריקן שהוא טהור לתרומה בשום פנים ואפי' בשעת הגיתות. וכי מאמרם בזו המשנה נאמנים על כדי יין ושמן המדומעות רוצה בו המעורבות בלבד ואינן מענין דמע שהוא התרומה. וענין אותן התערובות כמו שזכרנו במשמר יינו להפריש ממנו נסכים קודם לגתות ע' יום ומפני שכוונתו היתה להוציאה הנסכים ממנו היה כמו הדבר המעורב מן הקדש והם נאמנים על טהרת הקדש כמו שהוא העיקר. ולפיכך יהיו נאמנים על אלו הקנקנים אפי' קודם לגיתות שבעים יום והוא הזמן שהעם מתחילין להזמין כליהם ולטהר אותם לבציר ואלו הדינים כולם שאמרו נאמנים ואין נאמנין הם בעמי הארץ אבל תלמידי חכמים נאמנים לעולם על כל מין ממיני הטהרה ונסמך על כל מה שיאמר כמו שביארנו ממנו קצת במסכת דמאי ועוד יתבאר הכל במסכת טהרות:

משנה ה

מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס וכו':

כשמניחים הקדירות חוץ למודיעים ונכנס והרי הוא לפנים מן המודיעים והקדירות חוץ למודיעים ובא הלוקח ולקח הקדירות ונכנס לפנים מן המודיעים נאמן שהם טהורות וזהו ענין אמרם הלוקח נאמן כיון שהעיקר אצלנו נאמנים על טהרת כלי חרס מן המודיעים ולפנים אבל מי שיצא מירושלים וקנה מאותן הקדירות והוציאן בידו אינו נאמן כיון שהוא חוץ למודיעים אע"פי שהקדירות הן הן הקדירות והקדר הוא הקדר עצמו ועומד במקומו. וזהו ענין אמרם הוא הקדר והן הקדירות השיעור בזה אף על פי שהקדר הוא הקדר והקדירות הן הקדירות הנכנס נאמן והיוצא אינו נאמן לפי שדבר הנאמנות תלוי על המקומות. והטעם כי הבא חוץ למודיעים וקונה ונכנס רואה בעל הקדירות ומרגיש בו ולוקח מהם מה שירצה ומכניסם בידו ולפיכך נאמן אבל היוצא מן המדינה אינו רואה הקדר כי אחוריו כלפי פניו ושמא נגע זה הקדר במשקין טמאים בידיו בקדירות ויטמאם ואותו הלוקח לא יראה אותו ואנו לא נאמין הקדר שאלו הקדירות טהורות אלא אחר שיהיה לפנים מן המודיעים כמו שביאר. ואומרו ונכנס לפנים מן המודיעים אבל אם ישב חוץ למודיעים אינו נאמן וכן אפילו לא הניח קדירותיו חוץ למודיעים אלא שהכניסן עמו לפנים מן המודיעים יהיה הנכנס והיוצא נאמן ואפי' נגע בהם הקדר והוא לפנים מן המודיעים נאמן הוא שלא טמאם ואין הכוונה בזו ההלכה אלא ההפלגה כי הנאמנות בטהרת כלי חרס תלוי במקום מן המודיעים ולפנים וכי אותו האדם בעצמו אינו נאמן על אותו הכלי בעצמו מן המודיעים ולחוץ וכבר זכרנו בתשיעי מפסחים כי מודיעים מקום קרוב לירושלים ועוד נבאר באיזה טעם הקילו בטהרת כלי חרס בירושלים בלבד וכל זה בע"ה אבל ת"ח נאמנים בכל מקום:

משנה ו

הגבאין שנכנסו לתוך הבית וכן הגנבים שהחזירו וכו':

שהחזירו ענינו שעשו תשובה והחזירו מעצמן ולפיכך נאמנין. ואמר ובירושלים נאמנים על הקדש רוצה בו כלי חרס הגדולים כמו הצלוחיות הגדולות והקדירות נאמנים ע"ה עליהן שהן טהורות לקדש לפי שלא היה אפשר להיות בירושלים כבשן לשרוף בו כלי חרס ולפיכך היו חסין עליהם ולא היו מטמאין אותן ועוד הקלו בהם לפי שהיו מועטות והעיקר אצלנו כל ישראל חברים ברגל כמו שזכרתי לך פעמים ולפיכך נאמנים אף על התרומה:

משנה ז

הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו וכו':

כבר ביארתי לך כי כל ישראל חברים ברגל ונתנו ע"ה כת"ח ברגל וכשנתערב היד בחבית ועיסה ברגל ר' יהודה אומר כיון שנתת טומאת ע"ה טהורה ברגל הרי הוא כאילו לא נגע בה ע"ה לעולם וגומר לשתותה אחר הרגל כאילו היא טהורה ויעשה בה כל מה שיעשה אדם בדבר טהור. וחכ"א כי כל מה שעשו בזה אינו אלא ברגל בלבד. וא"ר יהודה אף לא יום חמישי רוצה לומר אם עבר הרגל ברביעי לא היו מעבירין בחמישי לפי שהיו טרודים בדישון המזבח ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ח

כיצד מעבירין על טהרת עזרה מטבילין וכו':

זהו לפי שבני אדם היו מעורבים במקדש ברגלים כמו שנצטוינו יראה כל זכורך אבל היו נזהרים בשולחן לבדו לפי שאמר השם יתעלה לפני תמיד ואי אפשר לסלקו ולשום אחר במקומו: